

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Selvitys hyvän tieteellisen käytännön edistämisestä ja tutkimusvilpin valvonnan vahvistamisesta Suomessa erityisesti valistusta ja tutkijoiden neuvontaa lisäämällä sekä vilppiepäilyistä ilmoittamista tukemalla

Sanna Kaisa Spoof
pääsihteeri
Tutkimuseettinen neuvottelukunta

Tiivistelmä

Keväällä 2016 Suomen mediassa kirjoitettiin tiedevilpistä sekä Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) roolista ja valtuuksista vilpin valvonnassa. Vaikka tiedevilppi on Suomessa harvinaista, vilppiepäilyt ovat lisääntyneet. Osa epäilyistä jää tutkimatta, koska niistä ei osata tai uskalleta tehdä virallista ilmoitusta omalla nimellä.

Varmistaakseen, että tutkimusvilpin ennaltaehkäisy on kattavaa ja valvonta ajan tasalla, opetus- ja kulttuuriministeriö tilasi TENKiltä selvityksen hyvää tieteellistä käytäntöä vahvistavista toimenpiteistä.

Tässä TENKin käytännön kokemukseen, kansainväliseen vertailuun ja osana selvitystä toteutetun, tutkimusorganisaatioille kohdistetun kyselyn vastauksiin perustuvassa selvityksessä ehdotetaan seuraavia toimenpiteitä:

- a. Tutkimusetiikan organisaatiokohtainen tukihenkilöjärjestelmä käynnistetään tutkijoiden, tutkimusorganisaatioiden ja TENKin välillä.
- b. Suomalaisen vilpintutkintaprosessin ja TENKin tunnettuutta lisätään luomalla tutkijalähtöinen ”Etiikkakirjasto”-verkkosivusto neuvonta- ja opetusaineisto-osioineen, eri kieliversioina.
- c. TENK ryhtyy valmistelemaan keinoja vilppiepäilyistä ilmoittamisen helpottamiseksi ja ns. pilliinpuhaltajan suojelemiseksi.
- d. TENKiä vahvistetaan perustamalla sen sihteeristöön toinen asiantuntija-toimi, jotta tutkimusvilpin ennaltaehkäisyn ja valvonnan nykytaso voidaan taata ja ehdotetut toimenpiteet toteuttaa.

Sisällys

Tiivistelmä	2
1. Selvitystehtävä ja sen tavoite.....	4
2. TENKin toiminta ja suomalainen vilppitutkinta sekä näiden kustannukset.....	5
3. Tutkimusvilppitilanne Suomessa	6
4. Tutkimusetiikan neuvontaa ja valistusta.....	8
4.1. Tutkimusetiikan ohjeistusten ja neuvonnan kansainvälisiä käytäntöjä ja yhteistyömuotoja	8
4.2. Esimerkit Britanniasta ja Yhdysvalloista	9
4.3. Kansallinen ja paikallinen neuvontatilanne Suomessa	10
4.4. Tavoitteena tutkimusetiikan opastava verkkosivusto.....	10
4.5. Ehdotus tutkimusetiikan tukihenkilöjärjestelmäksi (ns. etiikkaneuvojat).....	11
5. Tutkimusvilpistä ilmoittaminen, nimetön ilmianto ja ns. pilliinpuhaltajan suojele	12
5.1. Pilliinpuhaltajan suojeleluun liittyviä kansainvälisiä käytäntöjä	12
5.2. Tutkimusvilppiepäilyn esittäminen, nimetön ilmoittaminen ja pilliinpuhaltajan suojelelutilanne Suomessa.....	13
5.3. Ehdotuksia pilliinpuhaltamisen ja HTK-ilmoituksen tekemisen helpottamiseksi	15
6. Muita keinoja tutkimusvilpin valvonnan vahvistamiseen.....	16
7. Toimenpide-ehdotukset ja niiden kustannukset	17
LIITE 1. Kyselylomake	19
LIITE 2. TENKin tehtäväkentän laajeneminen vuodesta 2005.....	21

1. Selvitystehtävä ja sen tavoite

Alkuvuodesta 2016 oli Suomen mediassa laajalti esillä tiedevilppiin ja tutkimuksen laatuun liittyviä epäilyjä. Samalla kirjoitettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) roolista ja valtuuksista vilpin valvonnassa. Julkisuudessa käydystä keskustelusta kävi ilmi myös se, ettei tutkijakunta riittävästi tunne suomalaista tutkimusvilpin tutkintaprosessia.

Viime vuosina sekä tutkijoiden että korkeakoulujen välinen kilpailu on kiristynyt ja tieteellisten julkaisujen painoarvo arvioinneissa on kasvanut. Samalla projektityöskentelyn lisääntyminen sekä kansainvälistyminen ovat tuoneet mukanaan omat eettiset haasteensa. Erityisesti tutkimusjulkaisujen tekijyyteen liittyvien vilppiepäilyjen määrä on Suomessa nousussa, ja tämä on lisännyt TENKin neuvonta- ja valvontatehtävien sekä lausuntopyyntöjen määrää. Tutkimusetiikan edistämisen keinojen ja hyvän tieteellisen käytännön (HTK) kansallisen ohjeistuksen täytyy seurata tutkimuskulttuurin muutosta, hyvässä ja pahassa. Euroopan tasolla tilanteeseen ollaan vastaamassa suosittelemalla organisaatioiden vastuun lisäämistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) haluaa edistää tutkimusetiikkaa ja hyvää tieteellistä käytäntöä Suomessa. Se haluaa varmistaa, että tutkimusvilpin ennaltaehkäisy on kattavaa ja valvonta ajan tasalla. Ministeriö tilasi TENKin pääsihteeriltä Sanna Kaisa Spoofilta selvityksen sekä HTK-loukkausten torjuntaa että niiden tutkintaa ja valvontaa vahvistavista toimenpiteistä.

Jo pitkään on tiedetty, että esimerkiksi määräaikaisissa projektitehtävissä toimivat nuoret tutkijat eivät aina uskalla tehdä virallista ilmoitusta havaitsemastaan epäeettisestä toiminnasta. Jotta epäilyt eivät jäisi tämän vuoksi tutkimatta, tuli selvitystehtävän osana kartoittaa kansainvälisiä käytäntöjä ns. pilliinpuhaltajan (engl. *whistle blower*; henkilö, joka tekee ilmoituksen havaitsemastaan tutkimusvilpistä) suojelemiseksi. Selvityksessä myös pohditaan sitä, miten HTK-ilmoituksen tekemistä voisi helpottaa, ja voisiko esimerkiksi nimetöntä ilmoittamista kokeilla osana tutkimusvilpin tutkintaprosessia.

Yhdeksi lisäkeinoksi tutkimusvilpin torjunnassa on TENKissä tunnistettu organisaatiokohtainen, tutkimusetiikkaan ja vilppitutkinnan prosessiin liittyvä matalan kynnyksen neuvonta. Tässä selvityksessä kartoitetaan myös neuvonnan nykytila ja kansainvälisiä hyviä käytäntöjä. Näiden pohjalta tehdään ehdotus tutkimusetiikan tukihenkilöjärjestelmän toimintamallista ja arvio sen kustannuksista.

Osana selvitystä TENKin ohjeisiin sitoutuneiden yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden tutkimusorganisaatioiden näkemyksiä tutkimusetiikan vahvistamisesta kartoitettiin kyselyllä. Kyselyyn vastasi 39 organisaatiota. (Kyselylomake LIITTEESSÄ 1.) Tiedot tutkimusvilpin ennaltaehkäisystä Euroopassa perustuvat pääosin kiinteisiin yhteistyösuhteisiin *European Network on Research Integrity Offices* (ENRIO) –verkoston jäsenten kanssa sekä muuhun kansainväliseen verkostoitumiseen.

Tutkimusetiikan koulutus on yksi tehokkaimmista keinoista ennaltaehkäistä tutkimusvilppiä. Tässä selvityksessä sitä ei kuitenkaan varsinaisesti käsitellä, koska TENK on laatinut tutkimusetiikan koulutuksesta kartoituksia jo aikaisemmin. - Tämä selvitys on toimenpide-ehdotuksineen hyväksytty TENKin kokouksessa 10.5.2016.

2. TENKin toiminta ja suomalainen vilppitutkinta sekä näiden kustannukset

OKM:n asiantuntijaelin Tutkimuseettinen neuvottelukunta on suomalaisen tiedeyhteisön riippumaton, tutkimuseettinen valvoja, joka toimii itsenäisesti tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen ulkopuolella. Vuonna 1992 toimintansa aloittaneen TENKin tehtävänä on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä ja ennaltaehkäistä tutkimusvilppiä kaikilla tieteenaloilla.

Suomessa tutkimusvilpin määrittely ja tutkinta perustuu TENKin yhdessä tiedeyhteisön kanssa laatimaan *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa* eli HTK -ohjeeseen.¹ Kaikki julkisen rahoituksen piirissä olevat yliopistot, ammattikorkeakoulut ja tutkimuslaitokset (1.5.2016 yhteensä 75 organisaatiota; ks. www.tenk.fi) mukaan lukien Suomen Akatemia ovat sitoutuneet noudattamaan ohjetta.

Suomessa vilppitutkinnassa on käytössä tiedeyhteisön sisäisen sääntelyn malli, ns. HTK-prosessi, jota TENK paitsi ohjeistaa myös valvoo. Sen mukaisesti epäily tutkitaan säännellysti siinä tutkimusorganisaatiossa, jonka piirissä epäilty tutkija toimii tai on toiminut. Tutkinnasta vastaava organisaatio vastaa selvityksen kuluista. Perusteellisen prosessin tarkoitus on taata tutkinnan puolueettomuus ja kaikkien osapuolten oikeusturva. Se, että epäilyt selvitetään valvotussa HTK-prosessissa, on kaikkien osapuolten etu, myös työnantajien ja tieteen rahoittajien. Tutkintaan tai sen lopputulokseen tyytymätön osapuoli voi pyytää asiasta lausunnon TENKiltä.

TENKin toiminta perustuu asetukseen (1347/1991). Toiminnassaan TENKin pitäisi ensisijaisesti pyrkiä ennaltaehkäisemään tutkimusvilppiä. HTK-ohjeiden (1994, 1998, 2002 ja 2012) lisäksi TENK on antanut kansallisia ohjeita ja tutkimuseettisiä suosituksia myös ihmistieteiden alan tutkimuksen eettisestä ennakoarvioinnista (2009), tutkijan ansio-luettelon laadinnasta (2012) ja väitöskirjojen ohjaamisesta ja tarkastuksesta (2016). Seuraava TENKin ohje käsittelee tieteellisten julkaisujen tekijyydestä sopimista. Samalla, kun huolehditaan ohjeiden ajantasaisuudesta, tehdään muuta ennaltaehkäisevää työtä kuten järjestetään asiantuntijaseminaareja. Viime aikoina HTK-loukkausepäilyjen lisääntyttyä TENKin toiminnan painopiste on kuitenkin siirtynyt HTK-prosessien valvontaan. Suurin osa sihteeristön työajasta kuluu tätä nykyä HTK-prosessiin liittyvien lausuntopyyntöjen käsittelyyn ja lausuntojen valmisteluun sekä vilppitutkintaprosessiin liittyvään neuvontaan. - TENKin tehtävistä, tavoitteista ja toiminnasta lisää toimintasuunnitelmasta 2016 - 2018 ja toimintakertomuksista (www.tenk.fi).

TENKin sihteeristö toimii Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) yhteydessä. Sihteeristöön on perustettu päätoimisen pääsihteerin ja osa-aikaisen toimistosihteerin tehtävät. Neuvottelukunnan 10 jäsenelle, jotka tekevät merkittävän osan TENKin tehtävistä oman työnsä ohessa, ei makseta työstään palkkaa. Vuonna 2016 TENKin toimintamääräraha OKM:n myöntämistä veikkausvoittovaroista on 132 400 euroa.

¹ Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. / God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland. Forskningsetiska delegationens anvisningar 2012. / Responsible conduct of research and procedures for handling allegations of misconduct in Finland. Guidelines of the Finnish Advisory Board on Research Integrity 2012. Toim. Krista Varantola, Veikko Launis, Markku Helin, Sanna Kaisa Spoof & Sanna Jäppinen. Helsinki 2013.

TENK:n määrärahat on mitoitettu vuoden 2005 toiminnan tasolle. Tämän jälkeen TENK:n sihteeristölle on tullut paljon uusia tehtäviä liittyen muun muassa ihmistieteiden alan eettiseen ennakkoarviointiin. TENK tarvitsee kipeästi lisää henkilöresursseja, jotta nykyiset ydintehtävät pystytään edelleen hoitamaan aikataulussa. (Tarkemmat perustelut henkilöresurssin lisäämiselle TENK:n sihteeristöön LIITTEESSÄ 2.) TENK:n sihteeristöön tarvitaan pysyvästi lisäyksenä toinen tohtoritasoinen asiantuntija.

Jotta edellä sanotun lisäksi tämän selvityksen toimenpide-ehdotukset voidaan toteuttaa ja tavoiteltava vaikuttavuuslisä saavuttaa, tämä edellyttää noin 100 000 euron tason nostoa TENK:n vuotuisen määrärahaan. Näin ollen TENK:llä olisi käytettävissään jatkossa noin 230 000 euroa vuodessa. Summaa voidaan pitää varsin kohtuullisena, jos sitä verrataan esimerkiksi kilpaurheilussa esiintyvän vilpin valvontaan myönnettyihin resursseihin: OKM:n veikkausvoittovaroista Antidopingtoimikunnalle myöntämä määräraha oli vuonna 2015 yli 3 miljoonaa euroa.

Määrärahalisäyksen toteutumisen jälkeenkin voidaan todeta, että itsesääntelyyn perustuva HTK-prosessi ja TENK sitä ohjaavana toimijana muodostavat kustannustehokkaan järjestelmän. Onhan kyseessä paitsi osa korkeakoulujärjestelmän laadunvalvontaa myös tutkijoiden maine ja yhteiskunnan luottamus Suomen tieteeseen.

3. Tutkimusvilppitilanne Suomessa

Puhuttaessa niinkin vakavasta asiasta kuin tutkimusvilppistä, on tiedettävä, mitä sillä Suomessa ja maailmalla tarkalleen ottaen tarkoitetaan. Suomessa HTK-ohjeen mukaan hyvän tieteellisen käytännön loukkaukategorioita on kaksi. Niistä vakavammaksi eli **vilpiksi tieteellisessä toiminnassa** luetaan 1) havaintojen *sepittäminen* ja 2) *vääristely*, 3) *plagiointi* sekä 4) tutkimusidean *anastaminen*. **Piittaamattomuutta hyvästä tieteellisestä käytännöstä** ovat tutkimustyön eri vaiheisiin liittyvät törkeät laiminlyönnit, viime aikoina enenevässä määrin julkaisujen tekijyyteen liittyen. Lisäksi viimeksi vuonna 2012 päivitettyssä HTK-ohjeessa on lueteltu niin sanotulle harmaalle alueelle sijoittuvia **muita vastuuttomia menettelyjä**, kuten omien tieteellisten ansioiden paisuttelu ansioluettelossa tai suuren yleisön harhauttaminen, jotka vakavimmillaan voivat täyttää HTK-loukkauksen tunnusmerkit.

HTK-ohje velvoittaa sen allekirjoittaneet organisaatiot lähettämään kaikista uusista HTK-loukkausepäilyistä tiedon TENK:lle. Näin Suomessa pystytään seuraamaan kokonaisuutena paremmin kuin tietävästi missään muualla edellyttäen, että tutkimusorganisaatiot noudattavat TENK:n ohjeita. Jos sen sijaan epäilystä ei tehdä HTK-ilmoitusta, tapaus ei päädy TENK:n tilastoihin. Ilmiön laajuutta Suomessa arvioitaessa on kuitenkin muistettava, että korkeakoulujen perusopintoihin liittyvän vilpin valvonta ei kuulu TENK:n toimialaan, eikä sitä tilastoida. Vain maisteritasoisiin tai sitä korkeamman oppiarvon saavuttamiseen tehtyihin tieteellisiin opinnäytteisiin kohdistetut epäilyt voidaan tutkia HTK-prosessissa, jolloin niistä tulee tiedot TENK:lle.

Tätä nykyä TENK:lle ilmoitetaan vuosittain noin 25 uudesta, HTK-prosessiin edenneestä loukkausepäilystä. Tämän lisäksi TENK saa viikoittain muita epäeettiseen toimintaan liittyviä tiedusteluja. Vuosittain HTK-prosessissa tutkituista epäilyistä todetaan HTK-

loukkauksen tunnusmerkit täyttäväksi noin joka kolmas. Todetuista vilppitapauksista suurin osa on viime vuosina liittynyt plagiointiin.

Taulukko 1. TENKille ilmoitetut hyvän tieteellisen käytännön (HTK) loukkausepäilyt ja todetut loukkaukset Suomessa vuosina 2011 – 2015

TENKILLE ILMOITETUT HTK-LOUKKAUSEPÄILYT JA TODETUT HTK-LOUKKAUKSET, LKM		2015	2014	2013	2012	2011
Tutkimusorganisaatioiden viralliset ilmoitukset uusista HTK-loukkausepäilyistä		24	23	19	8	13
Tutkimusorganisaatioissa päätökseen saadut HTK-prosessit, joissa <i>todettiin</i> HTK-loukkaus (vilppi tieteellisessä toiminnassa tai piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä)*	<i>Vilppi</i>	4	5	2	0	3
	<i>Piittaamattomuus</i>	3	1	2	5	0
Tutkimusorganisaatioissa päätökseen saadut HTK-prosessit, joissa <i>ei todettu</i> HTK-loukkausta*		17	15	10	5	9

* Luvussa mukana myös ennen ko. vuotta ilmoitettuja tapauksia, jotka on saatu päätökseen ko. vuonna.

Tilastovertailua Suomen ja muiden maihin välillä ei voida vilppitapausten määrästä (ei tutkimus- eikä opintovilpistä) tehdä, koska valtiot määrittelevät, tulkitsevat ja tilastoivat vilpin kukin omalla tavallaan. Toistaiseksi myöskään tutkittua tietoa vilpin luonteesta tai yleisyydestä ei ole paljoa saatavilla.² Yleensä kansainvälisissä HTK-ohjeissa tutkimusvilpiksi tunnustetaan vain ns. FFP-kolmijako eli sepittäminen (engl. fabrication), vääristely (falsification) ja plagiointi (plagiarism). Suomessa HTK-loukkauksen käsite on laajempi ja analyttisempi.

Vaikka HTK-loukkaustilanne on Suomessa pysynyt maltillisena, sekä epäilyilmoitusten määrä että TENKiltä pyydettyjen HTK-lausuntojen määrä on viime vuosina kasvanut. Vuonna 2015 TENK käsitteli 11 sille osoitettua lausuntopyyntöä ja antoi kahdeksan lausuntoa.

HTK-lausuntopyyntöjä TENK on saanut vuosina 2005 – 2015 seuraavasti:

- Vuonna 2005/1, 2006/4, 2007/5, 2008/2, 2009/6, 2010/2, 2011/8, 2012/8, 2013/5, 2014/11 ja 2015/11 kpl.

² Kansainvälisesti arvostettujen tutkimuseetiikan tutkijoiden Daniele Fanellin ja Nick Steneckin arvioiden mukaan muutama promille tutkijakunnasta perustaa koko tieteellisen uransa valheeseen, mutta ns. harmaalla alueella liikutaan luultua yleisemmin. – Ks. esim. Nicholas H. Steneck: Introduction to the Responsible Conduct of Research. ORI 2007; <http://danielefanelli.com/index.html>

4. Tutkimusetiikan neuvontaa ja valistusta

4.1. Tutkimusetiikan ohjeistusten ja neuvonnan kansainvälisiä käytäntöjä ja yhteistyömuotoja

Tutkimuseettiset kysymykset ovat viime vuosina nousseet EU:n tavoiteohjelmissa entistä tärkeämmälle sijalle. Syksyllä 2016 on käynnistymässä Euroopan komission rahoittama kolmivuotinen *The European Network of Research Ethics and Research Integrity* (ENERI) -hanke, johon liittyy kiinteä yhteistyö ENRIOn ja *European Network of Research Ethics Committees* EURECin (jossa suomalaisena jäsenenä TUKIJA) välillä. Hankkeen koulutuspaketeista vastaa Helsingin yliopiston yliopistopedagogiikan yksikkö.³ Euroopan Unioni rahoittaa parhaillaan myös muutamaa muuta vastuullisen tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan hanketta, joissa on kehitetty tai kehitteillä myös HTK (research integrity) –painotusta sisältäviä eurooppalaisia verkkosivustoja.⁴

Tiedevilpin tutkinta perustuu joko tiedeyhteisön itsesääntelyyn tai lainsäädäntöön. Euroopassa kukin maa toimii vilppitutkinnassa omalla tavallaan. Erottavana tekijänä on se, tapahtuuko HTK-tutkinta yhtäältä lain puitteissa - kuten Norjassa, Tanskassa ja Puolassa - vai toisaalta tiedeyhteisön sisällä organisaatiokohtaisesti tai kansallisesti.⁵ Useimmilla mailla on tätä nykyä myös TENKiä vastaava, valtiollisen tason toimijataho (ks. kartat <http://www.enrio.eu/>). TENK on kiinteästi mukana, kun European Science Foundationin (ESF) ja All European Academies ALLEAn vuonna 2012 laatimaa tutkimuseettistä suositusta *European Code of Conduct* aletaan nyt päivittää.

Jokaisella Pohjoismaalla on oma toimintatapansa hyvän tieteellisen käytännön tutkinnassa ja valvonnassa. Norjassa työtä tutkimusvilpin parissa tukee se, että kaikki kansalliset tutkimuksen etiikkaan liittyvät neuvottelukunnat ja niiden sihteeristöt on koottu yhteen etiikkatoimistoksi nimeltään *The Norwegian National Research Ethics Committees*. Neuvottelukunnilla on käytössään yhteiset hallinto- ja tukipalvelut esimerkiksi viestintään ja juridiikkaan liittyen. Voimavarat yhdistämällä on saatu aikaan myös informatiivinen tutkimuksen eettisiin kysymyksiin keskittynyt koulutus- ja neuvontasivusto *The Research Ethics Library*,⁶ joka toimii hyvänä esikuvana, kun TENKille ryhdytään kehittämään vastaavanlaista verkkosivustoa.

Ruotsin HTK-prosesseista, joita valtakunnallisesti ohjaa *Vetenskapsrådet*, ei ole Suomeen mallia otettavaksi sikäli, että vaikka ohjeistus on olemassa, sitä ei yliopistoissa aina noudateta eikä valtakunnallinen seuranta toimi parhaalla mahdollisella tavalla.⁷ Keväällä 2016 Suomessakin julkisuudessa esillä ollut lääketieteeseen ja potilasturvallisuuteen

³ ENERI-hankkeen koulutuspaketeista vastaa Helsingin yliopistolla akatemiaturkija, TENKin jäsen Erika Löfström.

⁴ Esim. PRINTEGER ja RRItools; Ks. myös Pan-European Platform on Ethics, Transparency and Integrity in Education ETINED.

⁵ www.enrio.eu

⁶ Torkild Vintherin (The National Committees for Research Ethics ETTIKKOM) tiedonanto; <https://www.etikkom.no/en/>

⁷ Research Integrity in the Nordic countries – national systems and procedures. NordForsk Expert Seminar, Oslo 9 April 2014. NordForsk 2015, s. 42 – 45; <http://codex.vr.se>.

liittynyt tutkimusvilppitapaus yliopistollisessa sairaalassa oli kuitenkin jo tuoreeltaan aiheuttanut yliopistojen toimintakulttuurissa muutoksia avoimempaan suuntaan.⁸ - Islanti harkitsee ottavansa tutkimusvilpin valvonnassa käyttöön Suomen mallin. Vastaavasti Virosta puuttuu vielä HTK-tutkintajärjestelmä.

NordForsk kokosi vuonna 2014 yhteen alan pohjoismaisia toimijoita HTK-aiheiseen asiantuntijaseminaariin ja julkaisi maiden käytännöistä koosteen.⁹ *NordForsk* pohtii parhaillaan sitä, miten HTK-tutkinta suoritettaisiin, jos vilppiepäily kohdistuisi sen rahoittamaan, monikansalliseen projektiin. TENKin kiinteät yhteistyösuhteet *NordForskiin* luovat hyvät puitteet luontevalle yhteydenpidolle, mikäli tällaisia kysymyksiä nousisi esiin Suomea koskien.

4.2. Esimerkit Britanniasta ja Yhdysvalloista

Etsittäessä kansainvälisiä malleja ja vertailukohteita sille, miten tutkimusetiikan neuvontaa on keskitetysti järjestetty, huomio kiinnittyy TENKin sisarorganisaatioon Britanniassa. *The UK Research Integrity Office* (UKRIO), joka on yksityisin varoin ylläpidetty, riippumaton järjestö, ilmoittaa tehtäväkseen tutkimusetiikan alan ohjeiden laatimisen ja neuvonnan. Neuvontaa varten on luotu *UKRIO Advisers* –järjestelmä. Siinä vapaaehtoiset tutkimustoiminnan asiantuntijat neuvovat oman tieteenalansa tutkimuseettisissä ongelmatilanteissa luottamuksellisesti, puolueettomasti ja maksutta. UKRIO valitsee neuvojat hakemusten perusteella, mutta kyseessä ei ole työsuhde, eikä siitä makseta palkkaa. Aiheutuneet kulut kuitenkin korvataan, ja neuvojat ovat vakuutuksen piirissä. UKRIO järjestää neuvoille koulutusta, ja heille on laadittu oma eettinen ohjeistuksensa, *Code of conduct for UKRIO Advisers*. Neuvottava osapuoli voi olla joko organisaatio tai yksityishenkilö, joiden joukossa on tutkijoita, opiskelijoita ja suuren yleisön edustajia mutta myös tutkittavia henkilöitä ja potilaita. Neuvontapyyntö lähetetään UKRIO:n toimistolle sähköisellä strukturoidulla lomakkeella, ja sen voi lähettää myös nimettömänä. Neuvontatapaukset (yhteensä 70 – 80 vuodessa) luokitellaan ja tilastoidaan, mutta tapaustilastot eivät ole julkisia.¹⁰

Toinen esimerkki on Yhdysvalloista. Siellä julkisen rahoituksen piirissä olevaa terveyden ja hyvinvoinnin alan tutkimusta valvoo valtiollinen *Office of Research Integrity* (ORI). Sen verkkosivut ovat informatiiviset erityisesti opetusaineistojen osalta. USA:ssa tutkimusvilppi kuuluu tietyissä tapauksissa rikoslain piiriin, ja - toisin kuin esimerkiksi Euroopassa - syyllisten nimet ilmoitetaan ORI:n verkkosivuilla. Lähes kaikissa USA:n yliopistoissa on oma, osa-aikainen tutkimusetiikkavirkamies, usein professorin pätevyyden omaava *Research Integrity Officer* eli RIO. Häneen otetaan yhteyttä, jos tarvitaan neuvoja tutkimusetiikkaan liittyen tai epäillään tutkimus- tai opiskelijavilppiä. Sekä epäilyn esittäjään että epäiltyyn nähden puolueettomana toimiva RIO päättää, aloitetaanko tapauksesta tutkinta. Jos aloitetaan, saatetaan epäillyn tutkijan tutkimusaineistot ja tietokone takavarikoida, ettei todistusaineistoa hävitettäisi. ORI tutkii itse vuosittain noin 15 tapausta. Se järjestää *RIO Bootcamp* –koulutuksia eri puolilla Yhdysvaltoja. Parin viime vuoden aikana RIO-toiminta

⁸ Jörgen Svidénin (Centrala Etikprövningsnämnden, Vetenskapsrådet) tiedonanto.

⁹ Research Integrity in the Nordic countries – national systems and procedures. NordForsk Expert Seminar, Oslo 9 April 2014. NordForsk 2015.

¹⁰ <https://ukrio.org> ; James Parryn (UK Research Integrity Office) tiedonanto.

on verkostoitunut siten, että satakunta USA:n suurinta yliopistoa on perustanut *Association of Research Integrity Officers ARION*, joka järjestää yhdessä ORIn kanssa säännöllisesti verkostoitumis- ja koulutustilaisuuksia jäsenilleen.¹¹

4.3. Kansallinen ja paikallinen neuvontatilanne Suomessa

Tutkimusvilpin ennaltaehkäisyssä tutkimusetiikan koulutuksen ohella tiedotus, valistus ja neuvonta ovat tehokkaita keinoja. Suomessa TENKin pääsihteeri neuvoo luottamuksellisesti kaikkia HTK-prosessin osapuolia, jotka hänen puoleensa kääntyvät. Pääsihteeri neuvoo tutkintaprosessin kulusta tai vilpin yleisistä tunnusmerkeistä ottamatta kuitenkaan kantaa siihen, onko HTK-loukkaus mahdollisesti tapahtunut. TENKin pääsihteerillä ei ole mahdollisuutta HTK-epäilyihin liittyvään tutkijoiden vastaanottoon. On huomattava, että myöskään TENKin jäsenet eivät voi ottaa kantaa HTK-epäilyihin, ettei heille synny jääviyttä asian mahdollisessa jatkokäsittelyssä. Neuvontatapahtumien lukumäärää lisää se, että TENK saa säännöllisesti sekä Suomesta että ulkomailta tiedusteluja sekä tutkimusetiikasta yleisesti että tieteenalakohtaisesta etiikasta kuten eettisistä lausunnoista tai tutkimusluvista. Kysyjät ohjataan ottamaan yhteys a.o. kansalliseen neuvottelukuntaan tai alueelliseen toimikuntaan tai alan viranomaisiin.

Tutkimusetiikan henkilökohtaista, luottamuksellista neuvontaa on kyselyvastausten perusteella Suomen korkeakouluissa ja muissa tutkimusorganisaatioissa saatavilla vaihtelevasti. Monissa organisaatioissa on HTK-loukkauksia koskevat epäilyt tai kysymykset vastuutettu esimerkiksi tutkimusjohtajalle, omalle esimiehelle tai eettisten neuvottelukuntien jäsenille, joihin voi olla yhteydessä luottamuksellisesti. Useissa vastauksissa todettiin, että HTK-ohjeen mukaisesti kysymykset ohjataan organisaation ylimmälle johtajalle. Suuremmissa tutkimusorganisaatioissa kuten Helsingin yliopistossa asiaan on paneuduttu esimerkiksi intranetin neuvontasivustoilla. Kyselyssä tiedusteltiin myös alustavaa tarvetta TENKin kouluttamalle tutkimusetiikan tukihenkilölle. Noin puolet vastaajista piti tukihenkilöä tarpeellisena lisänä omassa organisaatiossaan. Pienissä tutkimusorganisaatioissa tai ammattikorkeakouluissa ei yleensä koettu olevan tarvetta erilliselle HTK-tukihenkilölle.

4.4. Tavoitteena tutkimusetiikan opastava verkkosivusto

Tehokkaan viestinnän ja neuvonnan sekä sosiaalisen median näkökulmasta TENKin nykyiset, staattiset verkkosivut eivät enää vastaa tarkoitustaan. TENKillä onkin tavoitteena luoda avoin ja maksuton, Norjan mallia mukaileva, ”Etiikkakirjasto”-työnimellä tunnettu tutkimusetiikan opastava verkkosivusto tutkimusetiikkaa käsittelevine artikkeleineen ja neuvonta- ja opetusaineisto-osioineen. Sivustolta löytyisi tutkijalähtöisesti ajankohtainen hyvään tieteelliseen käytäntöön ja laajemminkin tutkimuksen etiikkaan liittyvä, Suomea koskeva tieto myös ulkomailta käsin.

Opassivuston suunnittelu voidaan aloittaa ja tekninen toteutus rahoittaa osana TENKin ja Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan TJNK:n *Vastuullinen tiedeviestintä ja tekijäys* –hanketta, jolle on OKM:n rahoitus vuosille 2016 - 2017. Hankkeen päätyttyä TENK

¹¹ Krista Varantola & Sanna Kaisa Spoof: Matkakertomus: Tutkimusetiikkaa Yhdysvalloissa 2012; <http://ori.hhs.gov>; www.rio.msu.edu

tarvitsee lisäresurssin sivuston ylläpitämiseen. Mukaan ”etiikkakirjasto” toteuttamaan kutsutaan myös ainakin muut kansalliset eettiset neuvottelukunnat,¹² joiden kanssa TENKillä on hyvä ja säännöllinen yhteistyö muun muassa vuosittaisen, TENKin hallinnoiman *Etiikan päivän* puitteissa.

4.5. Ehdotus tutkimusetiikan tukihenkilöjärjestelmäksi (ns. etiikkaneuvojat)

Tutkimusvilpin ennaltaehkäisy ja valvonnan näkökulmasta TENK on tietoinen, että hyvän tieteellisen käytännön valistusta ja henkilökohtaista neuvonta-apua tulisi Suomessa lisätä. Tähän eivät kuitenkaan TENKin nykyiset resurssit tai toimivalta anna myöden. On myös huomattava, että TENK ei voi antaa tutkijoille tapauskohtaista neuvontaa eikä sillä voi olla esimerkiksi UKRION tapaan nimikkoneuvoja, sillä TENK ei voi samalla sekä neuvoa että valvoa HTK-prosesseja ja vielä lopulta käsitellä samaan tapaukseen liittyvää kanteluakin.

Yhdeksi lisäkeinoksi vahvistaa kansainvälistyvän tutkijakunnan tietoisuutta suomalaisesta hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja HTK-järjestelmästä TENK ehdottaa organisaatio-kohtaista tutkimusetiikan tukihenkilöjärjestelmää. Tukihenkilön päätehtävinä olisi sekä tiedottaa aktiivisesti HTK-asioista että antaa tutkijoille matalan kynnyksen periaatteella luottamuksellinen keskustelumahdollisuus ja neuvontaa ongelmatilanteissa. TENK ehdottaa, että tukihenkilö tekisi työtään oman työnsä ohella tai hän voi olla myös esim. laajalti tutkimustoimintaa tunteva emeritus. Tukihenkilö voi olla myös useamman organisaation yhteinen, ja hänelle tulisi nimetä varahenkilö.

Tutkijoiden omalle tukihenkilölle on tarvetta erityisesti siksi, että monelle tutkijalle kynnys yhteydenottoon organisaation johtoportaaseen apua ja neuvoja saadakseen saattaa olla liian korkea. Samanaikaisesti oma esimies tai laitoksen johtaja ovat usein epäilytapauksissa tavalla tai toisella asianosaisia. Tukihenkilö toimisi myös tietoa välittävänä linkkinä tutkijakunnan ja TENKin välillä, kun toisaalta virallinen HTK-prosessi ja sen toimijat ovat organisaation johdon edustajia. TENKin näkemyksen mukaan organisaatioissa toimivien tukihenkilöiden tulisikin olla mahdollisesti käynnistyvien HTK-prosessien ulkopuolisia toimijoita.

Tukihenkilöverkoston mukaantulo ja tukihenkilön valinta ovat yliopistojen, ammatti- korkeakoulujen ja muiden tutkimusorganisaatioiden omassa päätäntävällässä. Työnjaon ja kustannusten osalta ehdotus on, että edellytykset - kuten mahdollisuuden tukihenkilön tehtävän hoitamiseen työajalla sekä matkarahat TENKin järjestämiin koulutus- ja verkostoitumistilaisuuksiin - järjestää työnantaja. TENK tarjoutuu toimimaan järjestelmän suunnittelijana ja koordinaattorina sekä tukihenkilöiden kouluttajana ja HTK-prosessiin liittyvien kysymysten taustatukena. Edellytyksenä TENKin puolelta on se, että se saa järjestelmän käynnistämistä ja ylläpitoa varten riittävästi lisäresursseja.

¹² ETENE, TUKIJA, GTLK ja BTNK sekä TSV:n yhteydessä toimivat TJNK ja Tiedeakatemiain neuvottelukunta.

Tutkimusetiikan tukihenkilön tehtävät voisivat olla seuraavat:

- Tiedottaa säännöllisesti omasta toiminnastaan organisaation sisällä ja järjestää tietoiskuja HTK-asioista, myös englanniksi,
- osallistuu TENKin järjestämiin verkostoitumistilaisuuksiin ja HTK-koulutuksiin (esim. oppii erottamaan HTK-loukkaukset muunlaisista eettisistä ongelmista ja tieteellisistä kiistoista),
- on tavattavissa henkilökohtaisesti mutta neuvoo myös puhelimitse tai sähköpostitse,
- toimii luottamuksellisesti ja puolueettomasti keskustelukumppanina, jos häneen otetaan HTK-asioissa yhteyttä. Ei itse ryhdy selvittämään vilppitapauksia eikä osallistu a.o. HTK-prosessiin.
- HTK-loukkausta epäiltäessä opastaa HTK-prosessin kulusta ja ohjaa kääntymään organisaation ylimmän johtajan puoleen,
- vilppiä epäiltäessä arvioi alustavasti tarpeen ns. pilliinpuhaltajan suojelemiseksi ja mikäli tarvetta näyttää olevan, on asiasta yhteydessä TENKin pääsihteriin,
- neuvoo kirjallisen HTK-ilmoituksen laatimisessa ja voi antaa neuvoja ja tukea osapuolille myös HTK-prosessin kuluessa ja
- toimii organisaatiossaan johdon lisäksi TENKin yhteyshenkilönä.

5. Tutkimusvilpistä ilmoittaminen, nimetön ilmianto ja ns. pilliinpuhaltajan suojeleminen

5.1. Pilliinpuhaltajan suojeleminen liittyviä kansainvälisiä käytäntöjä

Kun Tanskan tiedevilpin tutkintaprosessia oltiin vuosina 2012 - 2013 uudistamassa teki *The Danish Agency for Science, Technology and Innovation* vertailua vilppitutkintakäytännöistä eri maissa. Viittatoista maata koskeneesta selvityksestä käy ilmi, että monissa maissa on joko HTK-ohjeessa tai lainsäädännössä jonkinlaisia mekanismeja ns. pilliinpuhaltajan suojeleminen liittyen esimerkiksi nimettömään ilmoittamiseen ja asian käsittelyyn tai tutkinta-asiakirjojen julkisuuden säätelyyn.¹³

Jos esimerkiksi Sveitsissä ja Itävallassa pilliinpuhaltajana toiminutta henkilöä kuten nuorta tutkijaa syrjitään työhaussa tai hänelle kostetaan ilmiannon vuoksi jollakin muulla tavoin, on kyseessä HTK-loukkaukseksi rinnastettava teko. Sveitsissä erityissuojelussa on pilliinpuhaltaja, joka on tuonut julki epäilyn liittyen esimerkiksi omaan esimieheensä.¹⁴ Norjassa ja Britanniassa lainsäädäntö suojaa pilliinpuhaltajaa. Alankomaissa kullakin yliopistolla on omat sisäiset sääntönsä tähän.¹⁵ Pilliinpuhaltajan suojeleminen kirjattaneen siellä kansallisen HTK-ohjeen seuraavaan päivitysversioon.

Saksassa *Deutsche Forschungsgemeinschaftin* kansalliseen HTK-suositukseen vuonna 2013 tehdyssä lisäyksessä todetaan pilliinpuhaltajan suojeleminen seuraavaa: Sekä yliopiston

¹³ National systems for handling... 2013, 19-20.

¹⁴ Nicole Fögerin (Austrian Agency for Research Integrity) ja Michelle Salathen (Swiss Academies of Arts and Sciences) tiedonannot.

¹⁵ National systems for handling... 2013, 19-20.

Ombudsman että a.o. laitos ovat vastuussa siitä, että pilliinpuhaltajan tieteelliselle uralle ei aiheudu haittaa edellyttäen kuitenkin, että epäilyilmoitus oli tehty ”hyvässä uskossa”. Vilppitutkinnan asiakirjat eivät Saksassa ole julkisia, minkä katsotaan suojelevan paitsi pilliinpuhaltajaa myös epäiltyä. Tästä syystä pilliinpuhaltaja ei saa viedä epäilyä julkisuuteen, ennen kuin hän on ollut asiasta yhteydessä a.o. yliopistoon, jolloin tutkintaprosessi on voinut käynnistyä. Tutkinta voidaan erityistilanteissa tehdä myös nimettömän ilmiannon perusteella. Ilkivaltainen ilmianto luetaan HTK-loukkaukseksi.¹⁶

Saksassa on myös vastikään ilmestynyt lyhyt erillisohje HTK-ilmoituksen tekemisen helpottamista varten.¹⁷ Saksassa on jokaisessa yliopistossa ja tutkimuslaitoksessa omat, erilaiset toimintaohjeensa ja määräyksensä asiasta. Heikkoutena on se, että tutkimusryhmissä saatetaan suorittaa vilppitutkintaa ilman, että laitoksen tai yliopiston johdossa tiedetään asiasta. Organisaatiokohtainen ombudsmanin toimisto voi kuitenkin halutessaan ottaa asian tutkittavakseen. Kansallinen suositus ei ole sitova, eivätkä tutkimusorganisaatiot ilmoita kansalliselle elimelle HTK-epäilyistä.¹⁸

Pilliinpuhaltajan suojeleminen puhuttaa edelleen Euroopassa. Koska asia on sekä vaikea että tärkeä, se on noussut ENRION vuoden 2016 kokousten keskusteluagendalle Suomen aloitteesta. Useassa maassa on kansalliseen HTK-ohjeeseen tehty lisäyksiä pilliinpuhaltajan suojelusta viime vuosien aikana.

Yhdysvalloissa ja Australiassa yksittäisten yliopistojen lisäksi kullakin osavalttiolla on omaa säädöstöään pilliinpuhaltamisen tilanteisiin. USA:n yliopistoissa RIO voi käynnistää HTK-tutkinnan myös nimettömästi, mutta ilmiantajan henkilöllisyys täytyy olla RION tiedossa. Kanadan viranomaislainsäädännössä on suojeleminen ilmiannon tilanteisiin. Lisäksi Kanadan julkisen rahoituksen piirissä olevilla organisaatioilla on oltava pilliinpuhaltajan suojeleminen mainittuna HTK-ohjetta vastaavissa ohjeissaan.¹⁹

5.2. Tutkimusvilppiepäilyn esittäminen, nimetön ilmoittaminen ja pilliinpuhaltajan suojelutilanne Suomessa

Suurimmassa osassa HTK-prosessiin asti päätyneistä tapauksista HTK-ilmoituksen tekijä on itse uhrin asemassa tapahtuneeseen nähden. Näissä tapauksissa ilmoituksen tekijän nimi tulisi lähes automaattisesti ilmi, vaikka sitä haluttaisiin salata.

Se, että tutkijat eivät läheskään aina uskalla, osaa tai halua tuoda vilppiepäilyä virallisesti julki, on TENKille tuttu ilmiö. Tällä perusteella vakaviakin tapauksia on saattanut jäädä Suomessa tutkimatta. Ongelmallisimmaksi koetaan tilanne, jossa sekä epäilty että epäilyn esittäjä työskentelevät samassa organisaatiossa ja usein jopa samassa tutkimusryhmässä. Tällaisissa tilanteissa määräaikaissa työsuhteissa olevat tutkijat saattavat pelätä asemansa ja työpaikkansa puolesta. Vuosien varrella monessa TENK:n lausuntotapauksessa on

¹⁶ Proposals for Safeguarding Good Scientific Practice. Memorandum. Recommendations of the Commission on Professional Self-Regulation in Science. Deutsche Forschungsgemeinschaft 2013.

¹⁷ Verfahrensleitfaden zur guten wissenschaftlichen Praxis. Deutsche Forschungsgemeinschaft 2016.

¹⁸ Helga Nolten (Ombudsoffice, Universität Hamburg) tiedonanto.

¹⁹ National systems for handling... 2013, 19-20; Krista Varantola & Sanna Kaisa Spoof: Matkakertomus: Tutkimusetiikka Yhdysvalloissa 2012.

havaittu, että kirjallinen HTK-ilmoitus oli jätetty vasta sitten, kun pillinpuhaltaja ei enää työskennellyt siinä työyhteisössä, johon vilppiepäily kohdistui. TENKillä on myös tiedossa useita tapauksia, joissa pillinpuhaltaja on muuttanut ulkomaille pian HTK-prosessin jälkeen, kenties sen seurauksena. Jotkut ovat uskaltaneet käynnistää prosessin vasta ulkomaille muutettuaan, toisinaan vasta vuosia tapahtumien jälkeen. Kyselyvastausten perusteella pillinpuhaltamiseen liittyväksi suurimmaksi kynnyskysymykseksi tutkimusorganisaatioissa koetaan se, että Suomessa virallista HTK-ilmoitusta ei voi tehdä nimettömästi. Mikäli tilannetta muutettaisiin, tiedostetaan se, että nimettömään ilmiantoan liittyy myös riskejä, ja sekä yleisen oikeuskäsityksen että erityisesti epäillyn henkilön kannalta tilanne olisi epäreilu. Lisäksi pelätään sitä, että mahdollisuutta käytettäisiin väärin, esimerkiksi toisen tutkijan kiusaamiseksi tai mustamaalaamiseksi. Yhteenvetona tutkimusorganisaatioiden vastauksista voi kuitenkin tehdä sen johtopäätöksen, että kun asian hyötyjä ja haittoja punnitaan, pidetään tieteen etuna sitä, että vilppiepäily tutkitaan. Useissa vastauksissa kiinnitetään huomiota myös epäillyn henkilön tai henkilöiden suojelemiseen varsinkin, jos epäily osoittautuu aiheettomaksi.

”Perätön ja ilkeä ja ilkeä ilmianto HTK-loukkauksesta” on kirjattu HTK 2012-ohjeeseen tutkimustyössä esiintyviin muihin vastuuttomiin menettelyihin. Toisin sanoen sellainen käytäntö, jossa HTK-ilmoitus tehdään kiusaamistarkoituksessa, voidaan jo nyt Suomessa tuomita HTK-loukkaukseksi. Samoin HTK-ohjetta viimeksi uudistettaessa nimetön ilmoittaminen tiedostettiin siten, että myös TENKille tuli mahdollisuus ehdottaa tietoonsa tulleen epäilyn tutkimista kyseisessä organisaatiossa. Tälle mahdollisuudelle ei ole kuitenkaan ollut toistaiseksi tarvetta käytännössä. Lisäksi HTK-prosessista päättävä organisaation ylin johtaja voi ottaa myös muuta kautta kuten mediasta tietoonsa tulleen epäilyn tutkittavakseen.

Kynnukseksi ilmoittaa havaitsemastaan vilpistä on myös jossain määrin osoittautunut sekä tutkimusorganisaatioissa että TENKissä se, että HTK-ilmoituksen tekijästä tulee aina automaattisesti osapuoli myös varsinaisessa HTK-prosessissa. On huomattava, että ilmoituksen tekijä voi olla kuka tahansa henkilö, eikä hänen tarvitse olla kyseisen tieteenalan edustaja, tutkija tai edes asianosainen kiistassa. Jos hän ei halua tulla kuulluksi tai nimeltä mainituksi prosessissa, hän saattaa jättää HTK-ilmoituksen tekemättä.

Monilla HTK-allekirjoittaneista organisaatioista on jo nyt käytössä nimetön ilmiantomahdollisuus. Siitä, missä määrin tätä mahdollisuutta käytetään tai jätetään käyttämättä, ei ole tietoa. Epäilystä voi myös luottamuksellisesti ilmoittaa omalle esimiehelleen tai esimerkiksi organisaation tutkintatoiminnasta vastaavalle johtajalle tai eettiselle toimikunnalle. Asetelma on kuitenkin ongelmallinen, koska kyseessä on oman työnantajan esimies- ja johtoporras, jonka saatetaan pelätä ajavan ensisijaisesti organisaation etua.

Monista kyselyvastauksista kävi ilmi se, että vilppiepäilystä pyydetään ensisijaisesti ilmoittamaan organisaation sisällä esimerkiksi laitosjohtajalle. Näissä tapauksissa seurauksena on usein sopimismenettely, jolloin sopuun päästyä viralliselle HTK-prosessille ei organisaation oman näkemyksen mukaan ole tarvetta. Näistä sovintotapauksista ei suuremmistakaan organisaatioista yleensä tule tietoa TENKille, ellei asiasta seuraa myös virallinen HTK-prosessi. On kuitenkin muistettava, että sopimista voi käyttää vain tapauksissa, joihin se asian korjaamiseksi soveltuu, esimerkkinä tutkimusaineistojen

käyttöoikeuteen liittyvä erimielisyys. Sen sijaan kaikki epäilyt tapahtuneesta vilpistä on vietävä HTK-prosessiin eikä HTK-loukkausta voi kuitata sopimisella organisaation sisällä. Voihan olla niinkin, että pilliinpuhaltaja tyytyy sopimismenettelyyn ainoastaan siksi, että hän ei ole edes tietoinen HTK-prosessin mahdollisuudesta.

5.3. Ehdotuksia pilliinpuhaltamisen ja HTK-ilmoituksen tekemisen helpottamiseksi

TENK yhtäältä tiedostaa nimettömyyteen liittyvän eettisen ongelman mutta toisaalta pitää erittäin tärkeänä sitä, että tieteeseen kohdistuvat vilppiepäilyt tutkitaan valvotussa HTK-prosessissa. Samalla tavoin myös kyselyyn vastanneet organisaatiot pääosin ajattelevat. Kyseessä on tasapainoilu sekä tapausten tutkinnan avoimuuden, luottamuksellisuuden ja arkaluonteisuuden mutta myös tutkijan uran ja toimeentulon välillä.

Jos tavoitteeksi otetaan se, että kaikista tutkimusvilppiepäilyistä tehtäisiin virallinen HTK-ilmoitus, on ryhdyttävä toimenpiteisiin. Asiassa voitaisiin edetä siten, että TENK kutsuu koolle monialaisen asiantuntijatyöryhmän, joka ryhtyy selvittämään keinoja HTK-ilmoituksen tekemisen helpottamiseksi ja pilliinpuhaltajan suojelemiseksi. Ensisijainen menettely asian korjaamiseksi on tehdä muutos seuraavaan HTK-ohjeen päivitykseen. Tätä ennen voitaisiin antaa erillinen suositus HTK-ilmoituksen tekemisestä. Jos HTK-ilmoitukset olisivat osittain strukturoituja, tämä helpottaisi paitsi yleensä ensikertalaista ilmoituksen tekijää myös tutkimusorganisaatioita HTK-prosessin käynnistämisessä ja noudattamisessa sekä TENKiä tapauksen valvomisessa ja lausunnon laatimisessa.

Samanaikaisesti työryhmätyöskentelyn kanssa voitaisiin kokeilla HTK-prosessin läpiviemistä siten, että epäilyn esittäjän henkilöllisyys olisi ainoastaan TENKin pääsihteerin tiedossa. Järjestely voisi olla seuraava: Henkilö tekisi HTK-ilmoituksen nimellään TENKille, joka välittäisi sen nimettömänä tutkivalle organisaatiolle. Tämä on mahdollista, koska HTK-ohjeen mukaan myös TENK voi tehdä tutkintapyyntöön tutkimusorganisaation johdolle. HTK-prosessin kuluessa epäilyn esittäjän henkilöllisyys olisi ainoastaan TENKin tiedossa. Järjestely voisi tulla kyseeseen tilanteissa, joissa sekä epäillään vilppiä että arvioidaan, että HTK-ilmoituksesta voisi aiheutua merkittävää haittaa tekijänsä tutkijanuralle. Kyseessä voisi myös olla tilanne, josta saattaisi aiheutua vaaraa yhteiskunnalle tai esimerkiksi potilaille, mikäli vilppiepäilyyn ei puututtaisi. Näissä tapauksissa suojelutarpeen arvioisi TENK. Ennen kokeilun aloittamista olisi kuitenkin asiaan liittyvä lainsäädäntö mahdollisine rajoitteineen selvitettävä.

Voimassa olevassa HTK-ohjeessa muihin vastuuttomiin menettelyihin on kirjattu ”toisen tutkijan työn muu epäsiällinen vaikeuttaminen”. Vaikka tätä kohtaa voidaan soveltaa pilliinpuhaltajan suojeeluun, ei kirjaus tällaisenaan ole kuitenkaan riittävä. Ilmoittamisen kynnystä voitaisiin madaltaa, jos HTK-loukkaukseksi HTK-ohjeessa määriteltäisiin pilliinpuhaltajan tutkijanuran tahallinen vaikeuttaminen. Epäilyn esittäjän aktiivista roolia HTK-prosessin osapuolena voisi myös joissakin tapauksissa harkita poistettavaksi, jos hän ei itse tätä roolia itselleen halua. Myös nimettömän ilmiannon problematiikka tulee ratkaista samassa yhteydessä.

Pilliinpuhaltajan suojeeluun osana HTK-prosessia on Suomessa otettava kantaa viimeistään seuraavassa HTK-ohjeen päivityksessä, arviolta 2020-luvun alussa. Päivittämistä voidaan

myöskin aikaistaa, jos esimerkiksi avoimen tieteen käytännöt, tietosuojaan muutokset tai muut syyt - kuten tämä selvitys - antavat siihen OKM:n näkemyksen mukaan aiheutta. Samassa yhteydessä on ratkaistava epäillyn henkilön ja muiden asianosaisten suojelun tarvetta ja keinoja. Myös HTK-prosessin asiakirjojen luottamuksellisuus ja salassapito / julkisuus päätöksen tai TENK:n lausunnon valmistuttua on pohdittava.

Nimettömän ilmiantajan asemaa pohditaan myös yleisen lainsäädännön näkökulmasta Suomessa ja EU-tasolla. - Esim. UKRION neuvojat paljastavat ilmiantajan henkilöllisyyden vain, jos on syytä epäillä, että vilppitapaukseen liittyy rikos.

6. Muita keinoja tutkimusvilpin valvonnan vahvistamiseen

Monissa tähän selvitykseen liittyneissä kyselyvastauksissa tuotiin esiin toive, että TENK:n toimivaltaa voitaisiin laajentaa niin, että erityisen hankalat HTK-tutkintatapaukset voisi tutkituttaa TENK. Myös Helsingin yliopiston rehtori Jukka Kola pohti asiaa yliopiston vuosijuhlapuheessaan.²⁰ TENK-vetoisiksi ehdotettiin esim. tapauksia, joissa HTK-prosessille ei löydy selvää omistajaa (epäily koskee esim. samanaikaisesti useita organisaatioita; organisaatiolla ei ole voimavaroja tai kykyä prosessiin; kyseessä on kansainvälinen yhteishanke; epäily kohdistuu esim. yhdistykseen tai rahoittajaan, joka ei itse voisi käynnistää HTK-prosessia; tutkimusorganisaatio on lakkautettu). Tämän mahdollisuuden katsotaan myös voivan estää HTK-prosesseihin tutkimusorganisaation kokemattomuudesta liittyvät mahdolliset aliarvioinnit tai ylilyönnit. Varsinkin pienissä tutkimusorganisaatioissa tarvetta HTK-prosessiin on hyvin harvoin jos koskaan.

Monissa maissa, kuten kaikissa muissa pohjoismaissa ja Saksassa, HTK-tutkinta on mahdollista tehdä joko organisaatiotasolla tai kansallisen toimiston toimesta mutta myös rinnakkain. Suomessa ei tällaiseen ole mahdollisuutta. TENK voi palauttaa HTK-tutkinnan organisaatiolle, vaikka asiasta ei olisi sille tullut lausuntopyyntöäkään. Syynä voi olla esimerkiksi se, että HTK-prosessissa ei oltu edetty HTK-ohjeen mukaan. Suomen Akatemia esitti kyselyvastauksessaan TENK:n painoarvon lisäämistä siten, että TENK ei pelkästään voisi ehdottaa vaan myös edellyttää HTK-tutkinnan täydentämistä.

Jos TENK:n toimivaltaa halutaan nykyisestään laajentaa esimerkiksi niin, että osaa varsinaisista HTK-prosesseista koordinoisi ja samalla kustannuksista vastaisi TENK, tarvitaan sekä muutos HTK-ohjeistukseen että merkittäviä lisäresursseja TENKille. Samalla täytyy ratkaista se, voiko TENK toimia samassa epäilytapauksessa sekä prosessin tilaajana / toteuttajana että lausunnonantajana. Sinänsä asetusteksti vuodelta 1991 antaa TENKille varsin laajan toimivallan etiikan toimijana.

Lisäksi seuraavilla keinoilla voitaisiin hyvää tieteellistä käytäntöä Suomessa edelleen edistää:

- HTK-ohjeen kattavuutta lisätään siten, että tutkimuksen rahoittajat ja tilaajat sekä tieteelliset seurat ja tiedeakatemit kuin myös esimerkiksi ministeriöt voisivat sitoutua HTK-ohjeeseen ilman, että niille seuraa tästä HTK-prosessin mukaista tutkintavelvoitetta.

²⁰ Helsingin yliopiston tiedote 23.3.2016.

- TENK laatii tutkimusaineistojen käyttöä ja jakamista koskevan kansallisen suosituksen, jossa huomioidaan myös tutkijoiden meritoituminen.
- Korkeakoulut ja tutkimusorganisaatiot järjestävät säännöllisesti tutkimusetiikan perus- ja täydennyskoulutusta opiskelijoilleen ja henkilökunnalleen
- Tutkimusetiikan ja HTK:n perusteista räätälöidään täydennyskoulutusohjelmia kohdennetusti sekä kaikille tiedeyhteisön jäsenryhmille että tieteen taustayhteisöille. (TENK:n selvitykset ja ehdotukset asiasta olemassa.)
- TENK ryhtyy koordinoimaan tutkimusetiikan opetusaineistoja ja kouluttajakoulutusta Suomessa sekä seuraamaan alan koulutustilannetta Euroopassa
- Uutena tehtäväkokonaisuutena TENK voi ottaa hoitaakseen korkeakoulujen opiskelijavilpin tilastoinnin ym. tehtäviä, mikäli OKM tätä pyytää ja samalla osoittaa tätä varten erikseen resursseja.
- Avoimen tieteen periaatteen mukaisilla ratkaisuilla voidaan jatkossa edesauttaa tutkimusvilpin paljastumista ja tutkintaa.

7. Toimenpide-ehdotukset ja niiden kustannukset

Tämän selvityksen perusteella ehdotukset välittömiksi, vaikuttavuutta lisääviksi toimenpiteiksi kansallisen tutkimusvilpin valvontajärjestelmän kehittämiseksi ovat seuraavat:

- A. Tutkimusetiikan tukihenkilöjärjestelmän käyttöönotto
 - Tutkimusetiikan organisaatiokohtaisen tukihenkilöjärjestelmän käyttöönotto tutkijoiden, tutkimusorganisaatioiden ja TENK:n välillä vuoden 2017 alusta
 - Tukihenkilöt tiedottavat HTK-prosessista omassa organisaatiossaan ja antavat henkilökohtaista, matalan kynnyksen apua ja neuvontaa hyvään tieteelliseen käytäntöön liittyvissä ongelmatilanteissa
- B. HTK-ohjeen ja TENK:n tunnettuuden lisääminen
 - TENK:n viestintää on uudistettava ja vahvistettava luomalla tutkijalähtöinen, opastava ”Etiikkakirjasto”-verkkosivusto tutkimusetiikka-artikkeleineen ja neuvonta- ja opetusaineisto-osioineen
 - Verkkosivuston tekninen toteutus ja suunnittelu osin TENK:n ja TJNK:n ”Vastuullinen tiedeviestintä ja tekijyys”- hankkeen voimavaroilla 2016 - 2017
 - Viestinnän vahvistamiseen ja ”Etiikkakirjaston” ylläpitoon ja päivitykseen tarvitaan lisäresursseja vuoden 2018 alusta.
 - tutkimusetiikan tukihenkilöt tekevät TENK:n toimintaa ja HTK-prosessia tunnetuksi omassa organisaatiossaan

- C. HTK-ilmoituslomakkeen laatiminen ja muut toimet vilppiepäilyistä ilmoittamisen tukemiseksi
- vilppiepäilyyn liittyvää nimetöntä ilmoittamista ja pilliinpuhaltajan suojelua pohtivan TENKin työryhmän perustaminen
 - lomakemallin laatiminen HTK-ilmoituksen tekemistä varten tutkimusvilpistä ilmoittamisen helpottamiseksi
- D. TENKin sihteeristön vahvistaminen
- sihteeristön henkilöresurssi on vuoden 2005 tasolla
 - Jotta valvonnan nykytaso voidaan taata ja lisäksi tässä selvityksessä ehdotetut toimenpiteet toteuttaa, TENKin toimintamäärärahaa on lisättävä vuoden 2017 alusta.
 - Määrärahalla perustetaan toinen asiantuntijatoimi TENKin sihteeristöön
 - Jo aikaisemmin OKM:lle laaditut tarkemmat perustelut TENKin sihteeristön vahvistamiselle TENKin vuoden 2016 talousarvioesityksessä (LIITE 2.)

Toimenpiteiden kustannukset, arvio

- Yksi asiantuntijan toimi TENKin sihteeristöön vuoden 2017 alusta, palkkaus- ja muut kulut vähintään 75 000 € / vuosi
- Tutkimusetiikan tukihenkilöiden koulutustilaisuudet, arvio 7 000 € / vuosi
- Ns. pilliinpuhaltamistyöryhmän matka- ym. kulut, 2 000 €/ vuosi
- ”Etiikkakirjaston” tekninen ylläpito sekä osasisällön tuottaminen ja päivitys, käännöskulut (ruotsi, englanti), m.l. uusien tutkimusartikkeleiden kirjoituspalkkiot, arvio 12 000 € / vuosi (vuoden 2018 alusta)

Yhteensä

Ehdotetut toimenpiteet **vuonna 2017 yhteensä 84 000 €** ja **vuodesta 2018 yhteensä 96 000 € / vuosi.**

Vuonna 2016 OKM:n määräraha TENKin toimintaan on 132 400 €. Vuodesta 2017 TENKin määrärahaa ehdotetaan nostettavaksi asteittain siten, että se on vuodesta 2018 suuruusluokaltaan noin 230 000 €/ vuosi.

Lisätietoja selvityksestä antaa TENKin pääsihteeri, dos. Sanna Kaisa Spoof, sanna-kaisa.spoof@tsv.fi tai puh. 050 594 1909.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohjeeseen sitoutuneille organisaatioille

Kysely tutkimusvilpin valvonnan vahvistamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) haluaa edistää hyvää tieteellistä käytäntöä (HTK) vahvistamalla sekä tutkimusvilpin ennaltaehkäisyä että valvontaa. Viime aikoina julkisuudessa käydystä, tutkimusvilppiin liittyneestä keskustelusta on käynyt ilmi muun muassa se, ettei tutkijakunta riittävästi tunne suomalaista HTK-prosessia. Tästä syystä OKM on tilannut asiantuntijaelimeltään Tutkimuseettiseltä neuvottelukunnalta (TENK) selvityksen sekä HTK-loukkausten ehkäisyä että niiden tutkintaa ja valvontaa vahvistavista toimenpiteistä. Selvittäjäksi pyydettiin TENKin pääsihteeri Sanna Kaisa Spoof. Selvitys valmistuu toukokuussa 2016.

Yhdeksi uudeksi keinoksi ennaltaehkäistä tutkimusvilppiä on TENKissä tunnustettu tutkimuseettisiin ongelmatilanteisiin liittyvä, matalan kynnyksen luottamuksellinen neuvonta. Neuvonta voitaisiin toteuttaa luomalla organisaatiokohtainen tukihenkilöjärjestelmä. Tukihenkilöt olisivat mahdollisesti käynnistyvien HTK-prosessien ulkopuolisia toimijoita. TENK voisi toimia järjestelmän koordinaattorina sekä tukihenkilöiden kouluttajana.

Jo pitkään on tiedetty, että esimerkiksi määräaikaisissa projektitehtävissä toimivat nuoret tutkijat eivät aina uskalla tehdä virallista ilmoitusta havaitsemastaan epäeettisestä toiminnasta. Jotta epäilyt eivät jäisi tämän vuoksi tutkimatta, olisi syytä selvittää ns. pilliinpuhaltajan (henkilö, joka tekee ilmoituksen havaitsemastaan tutkimusvilpistä) suojelujärjestelmän soveltuvuus Suomeen. Järjestely voisi tulla kyseeseen tilanteissa, joissa sekä epäillään erittäin vakavaa vilppiä että arvioidaan, että HTK-ilmoituksesta voisi aiheutua merkittävää haittaa tekijänsä tutkijanuralle. Näissä tapauksissa suojelutarpeen arvioisi TENK. Voimassa olevan HTK 2012-ohjeen mukaan TENK voi ehdottaa tietoonsa tulleen epäilyn tutkimista kyseisessä organisaatiossa. HTK-prosessin kuluessa epäilyn esittäjän henkilöllisyys olisi ainoastaan TENKin tiedossa. - Tämän selvitystyön perusteella on tiedeyhteisön näkemyksen ja kansainvälisten kokemusten valossa tarkoitus pohtia, voitaisiinko järjestelmää kokeilla Suomessa.

Nykytilan ja muutostarpeen kartoittamiseksi pyydän, että vastaisitte lyhyesti seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten organisaatiossanne toimitaan tutkimuseettisissä (research integrity) ongelmatilanteissa? Keneen otetaan ensin yhteyttä?
2. Onko käytössänne sisäinen toimintaohje tilanteisiin, joissa epäillään hyvää tieteellistä käytäntöä loukatun? Pyydämme, että lähetätte ohjeenne TENKille.
3. Onko organisaatiossanne nimetty henkilö, jonka kanssa tutkijat ja muu henkilökunta voivat luottamuksellisesti keskustella tutkimuseettisistä kysymyksistä? Onko neuvonta organisoitu jollakin muulla tavoin?
4. Näettekö tarvetta TENK:n kouluttamalle, HTK-ohjeeseen ja -prosessiin perehtyneelle tutkimusetiikan o.t.o. tukihenkilölle organisaatiossanne?
5. Onko tutkimusvilppiin liittyvä nimetön ilmianto jo nyt mahdollinen organisaatiossanne? Miten tämä järjestelmä toimii?
6. Mikä on näkemyksenne ”pilliinpuhaltajan” suojelun tarpeesta Suomessa?
7. Miten arvioitte ”pilliinpuhaltajan” suojelujärjestelmän toimivuutta HTK-prosessin osana ja täydentäjänä? Voitaisiko järjestelmää tarpeen tullen kokeilla organisaatiossanne?
8. Tulisiko TENK:n toimivaltaa HTK-loukkausepäilyjen tutkinnassa tai valvonnassa mielestänne muuttaa? Miten?
9. Mitä muita hyviä, uusia käytäntöjä on tiedossanne hyvän tieteellisen käytännön edistämiseen?
10. Muut terveisenne TENKille?

HTK 2012 –ohje löytyy TENK:n verkkosivuilta osoitteesta
http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Kyselyvastaukset pyydetään lähettämään ke 4.5.2016 mennessä vastaajan yhteystietoineen sähköpostitse osoitteeseen tenk@tsv.fi.

Lisätietoja antaa TENK:n pääsihteeri Sanna Kaisa Spoof,
sanna-kaisa.spoof@tsv.fi tai puh. 050 594 1909.

Helsingissä 20.4.2016

Sanna Kaisa Spoof
pääsihteeri, TENK

TENKin tehtäväkentän laajentuminen vuodesta 2005 ja perustelut pysyvän asiantuntijaresurssin lisäämiselle TENKin sihteeristöön²¹

1. TENKin lisääntynyt ja monipuolistunut tehtäväkenttä

Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) asettaman tutkimuseettisen neuvottelukunnan tehtävänä asetuksen (asetus 1347/91) mukaan on:

1. tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja viranomaisille tutkimuseettisistä lainsäädäntö- ja muista kysymyksistä
2. toimia asiantuntijaelimenä tutkimuseettisiä ongelmia selvitettäessä
3. tehdä aloitteita tutkimuseettikan edistämiseksi sekä edistää tutkimuseettikkaa koskevaa keskustelua Suomessa
4. seurata alansa kansainvälistä kehitystä sekä osallistua aktiivisesti kansainväliseen yhteistyöhön
5. harjoittaa tutkimuseettisiin kysymyksiin liittyvää tiedotustoimintaa.

Kymmenen viime vuoden aikana (sen jälkeen, kun TENK sai puolipäiväisen toimistosihteerin vuonna 2005), ovat TENKin vaativat asiantuntijatehtävät lisääntyneet merkittävästi. Tutkimusvilppiä ennaltaehkäisevää sekä tieteellisen tutkimuksen laatua että tutkijoiden ja tutkittavien oikeusturvaa varmistavaa tehtäväänsä toteuttaakseen on TENK käynnistänyt seuraavat uudet toiminnot:

A. Ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi:

- ”HYMY 2” –työryhmän työn tuloksena ihmistieteiden alan tutkimuksen eettisen ennakoarvioinnin (IEEA)-suositus ja ohje ennakoarvioinnin järjestämisestä Suomessa 2009.
- IEEA-toimikuntien koordinointi; TENKin nimeämä IEEA-työryhmä 2012 - 2014
- IEEA-toimikuntien lausuntojen vuosittainen tilastointi 2013-

B. Uudet kansalliset ja kv. ohjeet ja suositukset:

- ihmistieteiden alan tutkimuksen eettisen ennakoarvioinnin (IEEA)-suositus ja ohje ennakoarvioinnin järjestämisestä 2009
- *Tutkijan ansioluettelomalli* annettu 2012; yhteistyössä Suomen Akatemian, UNIFIn ja Arenen kanssa
- *Hynä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen* 2012 –ohje; astui voimaan 1.3.2013 (TENKin ja TJNK:n juhluvuoden OKM-projektirahoituksella viestintäsuunnittelijaresurssi käytössä v. 2012.)
- huomioitava uudet kv-suositukset: esim. *Singapore Statement* 2010; *Montreal Statement* 2013; ESF:n ja ALLEAN *European Code of Conduct for Research Integrity* 2011

²¹ Ote TENKin talousarvioesityksestä 2016.

- suositus yliopistoille väitöskirjojen ohjauksesta ja tarkastamisesta, hyväksytään TENKin kokouksessa elokuussa 2015; yhteistyössä UNIFIn kanssa

C. Kv-verkostoituminen:

- kv. yhteistyön merkitys korostunut entisestään tieteen kansainvälistymisen, tutkijoiden liikkuvuuden ja kv-yhteistyöhankkeiden lisääntymisen myötä
- asiantuntijuus NordForskin pohjoismaisissa etiikkahankkeissa (puheenjohtaja 2010-, pääsihteeri 2013-)
- aktiivinen osallistuminen tutkimusetiikan maailmankongresseihin 2007-
- Eurooppalaisten tutkimusetiikkatoimistojen verkosto ENRIO perustettiin 2009-
- ENRIO – EUREC –hankesuunnittelu 2014-

D. Tutkimusetiikan koulutus ja uudet asiantuntijaseminaarit:

- TENKin opetusmateriaalia ppt-esityksenä verkossa saatavilla 2009-
- ”Etikan päivä” vuosittain 2011-
- koulutus- ja luennointipyynnöt HTK-alalta lisääntyneet
- koulutustarvekartoitusta yhteistyössä TJNK:n kanssa
- tutkimuseiikan täydennyskoulutusohjelman ehdotus ja suunnittelutyö yhteistyössä HY Palmenian kanssa korkeakoulujen johdolle ja tutkimushallinnon henkilöstölle 2012 – 2014. Ei toteutunut.
- sähköinen verkkokurssi kansallisesta tutkimuseiikasta suomeksi ja englanniksi yhdessä TaY:n, TSV:n ja tohtorikoulujen kanssa. Hyväksyttäneen TENKin kokouksessa loppuvuonna 2015. Vastuullisen tiedeviestinnän verkkokurssi toteutetaan samanaikaisesti TJNK:n vetovastuulla.
- koulutustyöryhmän suositus tutkimuseiikan opettamisesta korkeakouluissa; luonnos 2014

E. HTK-loukkaustilanteen ennakointi ja valvonta Suomessa:

- TENKille osoitetut lausuntopyynnöt lisääntyneet. *Ks. tilasto TENKin toimintakertomuksista*
- HTK 2012 –ohjeen myötä laajentunut tehtäväkenttä (mukana piittaamattomuuden uudet tulkinnat ja lievät loukkaukset eli ns. harmaa alue) ja tiukentuneet aikarajat TENKin lausunnoille 2013-
- HTK-loukkausepäilyt sekä kiistakysymykset lisääntyneet ja monimutkaistuneet Suomessa ja maailmalla; esim. tekijyyteen ja julkaisemisen mittaamiseen liittyvät ongelmat ja plagioinnin tunnistaminen yleistyneet
- yksittäisten HTK-tapausten tarkentunut tilastointi ja anonymisointi 2010- . *Ks. toimintakertomukset*
- tutkijoiden ja HTK-prosessin virkamiesten puhelin- ja sähköpostineuvonta tutkimusvilppitilanteissa lisääntynyt
- TENKin vuosittaiset yliopisto- ja AMK-vierailut eri puolille Suomea 2011-

F. TSV-yhteisössä toimiminen:

- TSV-yhteisön aktiivinen jäsenyys 2010- ; mm. pääsihteeri TSV:n hallituksessa TSV:n henkilökunnan edustajana 2013 – 2014 ja strategiatyöryhmän jäsenenä; myös mm. vertaisarviointitunnuksen kommentointi; Tieteessä tapahtuu –foorumi
- lukuisat TENK – TJNK -yhteistyöhankkeet
- aktiivinen TANK - TENK – TJNK -yhteistyö

2. TENKin sihteeristön toimenkuvasta vähentyneet tehtävät vuodesta 2005

- TENKin alkuperäisen toimeksiannon laajuutta fokusoitu resurssien puitteissa niin, että pääpaino yleis- (research ethics) ja bioetikasta HTK-kysymyksiin (research integrity). Tästä syystä esim. EU:n NEC-FORUMeihin osallistuminen vähentynyt (nyttemmin lähinnä TUKIJAn alaa)
- alan tieteellisestä tutkimustyöstä, tutkimusorganisaatioille kohdennetuista vilppikyselytutkimuksista ja – selvityksistä sekä opaskirjojen toimittamisesta jouduttu luopumaan
- tutkijoiden henkilökohtaisesta vastaanotosta luovuttu työturvallisuusriskin vuoksi
- kokous- ja muiden asiakirjojen monistus ja postitustehtävät vähentyneet

3. Tiedeyhteisön toiveita TENKin uusiksi tehtäviksi, esimerkkejä

- kansallisen tutkimuseettisen ohjeiston laatiminen avoimen tieteen ja tutkimuksen tarpeisiin
- HTK-loukkausten seurausten ja sanktioiden tilastointi
- korkeakoulujen opiskelijavilpin, erityisesti plagioinnin, tilastointi Suomessa
- tutkimuseettikan koulutusten säännöllinen järjestäminen eri kohderyhmille
- kyselytutkimuksien tekeminen esim. tutkijakunnan ja opiskelijoiden suhtautumisesta tutkimusvilppiin ja ns. harmaan alueen vastuuttomiin menettelyihin
- aktiivisuus sosiaalisessa mediassa
- luentoja pyydetään laajalta alalta, esim. biopankeista, *open access* -julkaisemisesta, avoimen tieteen ja avointen tutkimusaineistojen ongelmakohtien ennakoinnista ja ohjeistamisesta